

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 679/2017-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. novembra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť maloletého [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Košice II sp. zn. 14 P 132/2017 z 20. júna 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť maloletého [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. augusta 2017 doručená sťažnosť maloletého [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 14 P 132/2017 z 20. júna 2017 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti vyplýva, že uznesením okresného súdu sp. zn. 14 P 267/2016 zo 7. marca 2017 bolo začaté konanie o uloženie výchovného opatrenia vo veci starostlivosti o maloletých [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]. Zároveň týmto uznesením súd vylúčil konanie o uloženie výchovného opatrenia na samostatné konanie. Uznesením sp. zn. 14 P 132/2017 z 19. mája 2017 okresný súd ustanovil Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice za opatrovníka pre sťažovateľa a maloletú [REDAKOVANÉ] na zastupovanie v konaní o uložení výchovného opatrenia. Matka sťažovateľa podala proti uvedenému uzneseniu z 19. mája 2017 sťažnosť, v ktorej namietala, že „maloleté deti [REDAKOVANÉ] sú vo veku, keď sú spôsobilé konať vo veci samostatne, a preto nie je dôvod na to, aby ich v konaní zastupoval súdom ustanovený opatrovník“. Napadnutým uznesením okresný súd sťažnosť matky sťažovateľa zamietol.

3. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu bola v sťažnosti uvedená nasledujúca argumentácia:

„14. Sťažovateľ je osobou vo veku 14 a pol roka. Je nesporné, že nie je osobou, ktorá by bola nespôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu. Z citovaných ustanovení právnych predpisov zároveň nesporne vyplýva, že každý, vrátane maloletých detí môže konať pred súdom samostatne, rozsahu, v akom má spôsobilosť na právne úkony. Podstatnou pre posúdenie kľúčovej otázky pre rozhodnutie o tom, či napadnutým uznesením okresného súdu bolo zasiahnuté do práva sťažovateľa konať pred súdom.

15. Už matka sťažovateľa vo svojej sťažnosti proti uzneseniu vydanému vyššou súdnou úradníčkou poukazovala na to, že slovenský právny poriadok predpokladá u maloletých detí vo veku sťažovateľa takú mieru rozumovej vyspelosti, že ich zaťažuje trestnoprávnou zodpovednosťou, teda zodpovednosťou za konania, kvalifikované v trestnom zákone ako trestný čin, teda predpokladá u maloletých detí v tomto veku taký stupeň rozumovej vyspelosti, ktorý im umožňuje rozpoznať povahu svojho správania a jeho nebezpečnosť pre spoločnosť, ako aj schopnosť toto správanie ovládať.

16. *Aj keď uznesenie napadnuté touto ústavnou sťažnosťou bolo vydané v civilnom mimosporovom konaní, sťažovateľ je toho názoru, že nie je možné prisvedčiť takému ponímaniu práva sťažovateľa na prístup súdu, ktorý na jednej strane umožňuje spoločnosti brať sťažovateľa na zodpovednosť za jeho protiprávne konanie z ktorého môže vyplývať sankcia aj v podobe trestu odňatia slobody, na druhej stranu mu odoprieť právo svojimi vlastnými úkonmi uplatňovať svoje procesné práva účastníka konania, vrátane napr. práva podávať opravné prostriedky voči rozhodnutiam súdu...*

... súd si dostatočne nezrejmil podstatu rozdielu medzi jeho povinnosťou konať v najlepšom záujme maloletých detí, vrátane sťažovateľa, ktorá mu vyplýva z článku 4 CMP a povinnosťou úplne zistiť skutočný stav veci vyplývajúcou mu z článku 6, § 35 a § 36 CMP na jednej strane, a zásahom do práva sťažovateľa tým, že ustanovením mu procesného opatrovníka ho zbavil možnosti pred súdom konať, na strane druhej.

19. *Samostatné konanie sťažovateľa v jeho veci pred súdom nezabavuje súd povinnosti konať v najlepšom záujme sťažovateľa a rozhodovať o procesných úkonoch sťažovateľa rovnako z hľadiska najlepšieho záujmu sťažovateľa, ktorý má súd právo, ale predovšetkým povinnosť posúdiť autonómne, na základe úplne zisteného skutočného stavu veci. Konanie sťažovateľa pred súdom nemôže nijakým spôsobom ani ovplyvniť povinnosť súdu konať v jeho najlepšom záujme, ani nemôže zmariť zistenie skutočného stavu veci, či vykonanie dôkazov, keďže v civilnom mimosporovom konaní, súd, riadiac sa zásadou oficiality, rozhodne sám, aké dôkazy je potrebné vykonať na zistenie skutočného stavu veci, nie súc viazaný návrhmi účastníkov konania.*

20. *Zároveň nie je možné ani pochopiť, a ani odobriť argument súdu spočívajúci v potrebe zistiť pomery a skutočnosti nevyhnutné pre rozhodnutie a v jeho spojení s ustanovením opatrovníka sťažovateľovi. Z ustanovenia § 115 CMP vyplýva:*

Súd vybavuje podnety a upozornenia fyzických osôb a právnických osôb a vykonáva opatrenia na zabezpečenie riadnej starostlivosti o maloletých. Na tento účel môže súd aj pred začatím konania vykonať potrebné procesné úkony, najmä predvolanie na výsluch, obhliadku, žiadosť o vyjadrenie alebo o súčinnosť orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, obce alebo iných fyzických osôb a právnických osôb.

21. *Z citovaného zákonného ustanovenia vyplýva, že súd môže požiadať orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately o vyjadrenie a súčinnosť dokonca*

pred začatím konania, a z ničoho z ustanovení citovaného zákona nevyplýva, že by tak nemohol urobiť po začatí konania. Na takýto postup však pozbavenie sťažovateľa práva konať pred súdom nie je ani potrebné, ani nie je jeho ospravedlnením.“

4. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že napadnutým uznesením okresný súd porušil jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby zakázal okresnému súdu pokračovať v porušovaní uvedených práv, aby napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a aby mu prikázal zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania.

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

7. O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých namietal, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 92/04, III. ÚS 168/05, II. ÚS 172/2011, I. ÚS 143/2014).

8. Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96, III. ÚS 151/05). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inšinciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy (I. ÚS 13/01, I. ÚS 120/04).

9. Z postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

10. Ústavný súd z tohto hľadiska preskúmal napadnuté uznesenie okresného súdu, pričom nezistil takú skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup okresného súdu nemajúci oporu v zákone. Okresný súd vo svojom uznesení uviedol:

„Súd má za to sťažnosť matky proti uzneseniu Okresného súdu Košice II zo dňa 19.5.2017 č.k. 14P/132/2017-9 o ustanovení Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, Staničné námestie č. 9 za opatrovníka mal. deťom [REDAKOVANÉ] nie je dôvodná. Súd zohľadňujúc skutočnosti z doposiaľ prebiehajúcich konaní, naďalej zastáva názor, že mal. deti nie sú schopné objektívne vyjadriť svoj názor vo veci uloženia výchovného opatrenia. Súd nespochybňuje rozumové a vôľové schopnosti mal. [REDAKOVANÉ], avšak vzhľadom na skutočnosť, že mal. deti žijú s matkou, majú obmedzený, resp. žiadny kontakt s druhým z rodičov, prípadne s ďalšími príbuznými osobami, súd má za to, že pre potreby nestranného zisťovania pomerov, skutočnosti nevyhnutných v konaní je ustanovenie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Košice za opatrovníka v najlepšom záujme mal. detí.“

11. Skutkové a právne závery okresného súdu sú v napadnutom uznesení riadne zdôvodnené, uznesenie nevykazuje znaky zjavnej neodôvodnenosti ani arbitrárnosti. Ústavný súd tak nezistil také zásahy do práv sťažovateľa, ktoré by boli z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné.

12. Podľa § 117 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok ak treba, aby za maloletého konal opatrovník, súd na návrh ustanoví za opatrovníka najmä blízku osobu maloletého, u ktorej je predpoklad, že bude konať v záujme maloletého, ak s ustanovením súhlasí. Inak ustanoví za opatrovníka orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

13. Je nepochybné, že sťažovateľ je maloletým dieťaťom, nemá tak spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu (a teda ani úplnú procesnú spôsobilosť), a v danom prípade ide o konanie vo veci starostlivosti súdu o maloletých, ktoré je upravené v piatom diele prvej hlavy osobitnej časti Civilného mimosporového poriadku, do ktorého patrí aj citovaný § 117. Okresný súd postupoval pri ustanovení opatrovníka sťažovateľovi v súlade so zákonom, pričom zvažil, prečo je toto ustanovenie potrebné. Ustanovením

procesného opatrovníka maloletému v súlade so zákonom nemohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľom označených práv.

14. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu všeobecný súd nemôže porušiť základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní (m. m. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, III. ÚS 129/2015).

15. Ústavný súd tak vyhodnotil argumentáciu sťažovateľa odôvodňujúcu porušenie jeho práv ako nedostatočnú na to, aby na jej základe bolo možné v prípade prijatia sťažnosti na ďalšie konanie zistiť a preskúmať spojitosť medzi napadnutým uznesením okresného súdu a namietaným porušením označených práv.

16. Vzhľadom na uvedené skutočnosti, postavenie ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a s poukazom na to, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd sťažnosť odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2017